

Inserati se sprejemajo in velja tristopna peti-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administraciji) in ekspedicijska na mestnem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

Vredništvo je na mestnem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman velja:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. več na leto.

Izhaja vsak dan, izvenredno dalje in praznike, ob 1/6 posredno.

Govor poslanca Kluna,

s katerim je vtemeljeval predlog o evravnavi ženitovanjskih oglasnic.

(Dalje.)

Vem, da ni lahka reč sklepati tako postav, ker je ugovarjanja in nasprotovanja mnogo. Vendar sta pa prav za prav le dva glavna ugovora, ki ju nasprotniki take postav povdarjajo.

Taka postava, pravijo, nasprotuje osebni svobodi in eni najglavnejši pravici prostih državljanov. Toda koliko je drugih postav, ki osebni svobodi nasprotujejo! Omenjam le vojaštva, ki človeka veže za več let in mu za tri leta brani tudi ženitev, in postav, ki sodnim dajajo pravico, mladostnikom odrekati ženitev. Ko bi smel vsakdo po svoji volji rabiti svojo osebno svobodo in bi nihče ne imel pravice je kratiti, bi bilo ljudem nemogoče mirno skupaj živeti.

Nagon samega sebe ohraniti je gotovo tudi ena prvih in najglavnejših pravic človeških. Ako pa kdo sega po ptujem blagu, da se preživlja, ga nemudoma primejo in denejo v zapor, in izgovor, da ga je k temu sila priganjala, mu dosti ne pomaga.

Kaj pa tisti delajo, ki se ženijo brez zadostnega premoženja? Ali mar ne segajo tudi oni o občinsko last, ker ji nakopavajo dolžnost skrbeti za njih nepreskrbljeno družino? Ali ni toraj opravičena postava, ki bi občine branila pred škodo, ktero bi jim taki ljudje delali?

Sicer pa ni res, da bi se še le vsled take postav omejevala osebna svoboda. Človek si jo omeja sam. Kdor se namreč kje naseli,

zaveže se sam po sebi, da se podvrže navadam, naredbam in postavam, ki tam veljajo. Ako toraj kdo vé, da pri nas velja postava, po kateri se nihče brez privolitve občinske ne more ženiti, pa vendar le želi pri nas prebivati in si pridobiti domovinsko pravico, se prostovoljno podvrže tej postavi. Ako se pa človek prostovoljno podvrže, se ne more reči, da se mu godi kaka krivica; ako mu ni prav, naj gre pa drugam, kjer bode morda bolj ugajalo njegovi osebni svobodi.

Domovinska pravica človeku prinaša marsiktere dobrote; ako pa občina svojim občanom daje raznoterih korist, mora imeti pravico od njih za to tudi kaj zahtevati, ker bi bilo jako čudno, ako bi imela samo dolžnosti, pravic pa nobenih ne. Sicer pa tudi človek, ki se hoče ženiti, nima samo pravic, ampak ima tudi dolžnosti, in sicer v prvi vrsti dolžnost skrbeti za svojo rodbino. Ta dolžnost je tako važna, da jo države siloma tirjajo od staršev, ter jo nakladajo celo sorodovincem. Ako se pa to pozneje kot dolžnost tirja od staršev, ko je že prepozno, bi bilo gotovo bolje in koristneje že prej, ko je še čas, pogledati, bode li človek, ki hoče ustanoviti rodbino, tudi mogel zadostovati dolžnostim, ki jih s tem prevzame.

In ako bi bila osebna svoboda in pravica, ženiti se, res tako neomejena, kakor nekteri trdijo, potem bi država ne smela določevati nobenih zakonskih zadržkov, katerih vsaki bolj ali manj omejuje to svobodo. In vendar jih dela, in cerkev svojim vernim priporoča, naj se pri ženitovanju ozirajo tudi na deželjske postav in na zahteve posvetne oblasti. Zakaj bi toraj k zadržkom, ki jih je iz raznih vzrokov že določila, bodi si za vse državljane, bodi si

za posebne stanovce, ne pridejala še enega, ki ga priporoča ravno načrt nasvetovane postav?

Sicer pa naj še omenjam, da je eden najslavnejših mož une stranke, ranjki grof Anton Auersperg, l. 1864, ko se je v deželnem zboru obravnaval ravno ta predmet, pripoznal, da more javna korist brez dvombe zahtevati omejitev te pravice, ki tako vsestransko vpliva na vse razmere, da se sme taka omejitev vpeljati.

Drug ugovor je ta, da bi taka omejitev imela slabe nasledke za javno pravost, ker bi se pomnožilo število nepostavnih zvez in nezakonskih otrok.

Pa tudi ta ugovor ni povsem resničen. Na Koroškem od nekdanj ni bilo nobene omejitve za ženitve, in vendar pravijo, da nikjer primeroma ni toliko nezakonskih otrok, kakor ravno tam. Statistike nimam pri roki, da bi to dokazal s številkami, pač pa imam pri rokah statistično tabelo dežele solnograške, iz ktere je razvidno, da je bilo tam l. 1868, ko se je odpravila pravica ugovarjanja, vsega skupaj 880 porok in 1355 nezakonskih otrok. V naslednjih desetih letih, ko se je mogel sleherni ženiti, poskočilo je število porok na 1066, toda število nezakonskih otrok se ni zmanjšalo, kakor bi morali soditi, ako bi prej omenjeni ugovor veljal, ampak je tudi poskočilo na 1487. V zadnjih pet letih, to je do l. 1881, do katerega sežejo ti statistični izkazi, se je število porok skrčilo zopet na 945. Toda nasledek tega zopet ni bilo pomnoženje nezakonskih otrok, ker se je tudi njih število zmanjšalo na 1386, tedaj za 101. Število nezakonskih otrok tedaj ni odvisno od omejitve ženitovanj. Rekel bi celo, in skušnja mi bode prav dala, da imajo ne-

Listek.

Vaticinium Lehninense.

Z imenom „prorokba Lehninska“ ali „prorokba Hermana Lehninskega“ umevamo latinsko pisano prerokovanje v 100 leoninskih*) verzih, opisujoče v lepem jeziku in proroškem povoru osodo „marke Braniborske“ gledé cerkvenega življenja od cvetoče dobe samostana Lehninskega**) v početku 14. stoletja, kedar je baje živel tudi prorokovalec do onega časa v daljnih vekih, ko se bodo lepi dnevi zlate dobe zopet povrili, in zgodé in nezgodé rodu Hohenzollernskega.***) V prejšnjih časih se je pripisovalo to prerokovanje splošno menihu Her-

*) Šestomeri, ki so v sredi in konci enako „rimani.“

**) Lehnin, tudi Lenyn pisano, je trg na Pruskem blizu Potsdama, ima 1800 prebivalcev ter je zlasti sloveč zaradi razvalin samostana Himmelspfort (Nebeška vrata), ki je bil ustanovljen l. 1180, a l. 1542 je izgnal menihe ter posel v posvetno last volilni knez Joahim II.

***) Rod Hohenzollern-ski, kateremu pripada tudi pruska kraljeva hiša, ki se je povzdignila v novejšem času na Nemškem do cesarske visokosti, se imenuje tako od

manu Lehninskemu živečemu v 14. stoletji; novejši kritiki je razglašajo kaj radi za izmišljotino, nastalo proti koncu 17. veka. Natisnjeno je bilo prvič v Lillenthalovem „gelehrtes Preussen“, 1723; v naših dneh tudi po Meinholdu, Gieseleru, Guhrauesu in dr. *)

Deli se v tri dele: Prvi (v 1—16) opisuje cerkveno življenje v nekdanjem samostanu Lehninskem in zunaj njega.

gradu Hohenzollern pri Heching-u na Švabskem; svoje dede more skazati prav do početka 9. stoletja, ko se v zgodovini imenuje nekov grof Thassilo Hohenzollernski. Konrad I. okoli l. 1200 pa je prvi vtemeljitelj pruske kraljeve hiše. Njegov potomec Miroslav Hohenzollernski postal je z imenom Miroslav I. l. 1415 volilni knez in on je prav postavil temelj pruski državi. Pruska država pa ima svoje ime od nekdanje dežele Prusije, spadajoče v oblast nemškega reda, katerega veliki mojster (Hochmeister) Albrecht Bramborski je l. 1525 pristopil k Lutrovi veri, se oženil, ter spremenil duhovsko deželo v svetno domovino. Vojvodi Miroslavu Pruskemu in ob enem volilnemu knezu Bramborskemu podelil je rimsko-nemški cesar Leopold I. l. 1701 naslov kralja.

*) Cf. Herderjev „Conversations-Lexicon“, 2. izd. 1880, 3. zv. str. 359.

Drugi (v 47—92) govori o vladarjih rodu Hohenzollernskega iz onega časa, ko se je volilni knez Joahim II. (1535—1571) l. 1539 zapisal protestantizmu. Najimenitniši je drugi del, govoreč o stanju dežele pod Hohenzollerji, počenši od Joahima II. — protestanta. Njegov prestop k veri Lutrovi imel je velikanske politične nasledke za Nemčijo in — smelo trdim — za celo Evropo.

Tretji pa kratko opisuje (v 93—100) povratek srečnih časov, zopetno pokatoličanje marke in preporod samostana Lehninskega.

Mi nočemo preiskovati, je li prerokovanje avtentično ali ne, to je, je li res od Meniha Hermana ali ne; tudi si nočemo prisojevati nikake sodbe o proroškem značaju njegovem. Opomnimo naj ob enem, da tudi sv. Cerkev ni izrekla v ti zadevi nobene sodbe. Zato je smatramo kot znamenito listino, o kateri naj sodi vsakdo, kakor mu ljubo. Ker pa upamo vstreči ž njim nekaterim čitateljem „Slovenčevim“, katerim je morebiti neznano, hočemo kratko o njem govoriti.

(Dalje prih.)

poštena znanja s svojimi sadovi dostikrat ravno v preveliki svobodi gledé ženitev svoje vzroke, ker se drug drugzega tolažita: „Se bova pa vzela!“ Ko bi tega upanja in te tolažbe ne bilo, bi ne bilo toliko nenravnih zvez in njih očitnih nasledkov.

Take zveze pač nasprotujejo pravosti; vprašam pa, se li javna pravost mar pospešuje po ljudeh, ki brez zadostnega premoženja in brez resnega prevdanka sklepajo zakon, ki svoje otroke zanemarijajo, ker si morajo iskati svojega vsakdanjega živeža, in jih v pomanjkanji svojem učé beračiti ali celó krasti? Ako pogledam na eni strani dostikrat na dobro izrejene nezakonske otroke, na drugi pa na cele trope zanikernih, porednih in že vsake hudobije navajenih otrok takih zakonov, moram pač reči, da so ti v pravem oziru veliko hujše zlo, kakor pa uni. In ravno tako so sodili ranjki nadškof Tarnoczy in duhovni pastirji nadškofije solnograške, ki so l. 1864, ko so deželni zbori obravnavali odpravo ženitovanjskih oglasnic, priporočali, naj ostane pri starem, češ, da bi bila omenjena odprava jako nevarna za pravost, ker bi se otroci lahkomišljeno sklenjenih zakonov spridili po slabem zgledu svojih zanikernih staršev. (Konec prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 1. oktobra.

Avstrijske dežele.

Iz deželnega zbora koroškega.

29. septembra je bil na dnevnem redu načrt postav, ki se tiče pristojbin, ki se imajo odrajtovati občinam za njih uradovanje. Določuje se: 1. Občine smejo takse pobirati za uradna opravila takrat, kadar je opravilo stranki na korist ali izvršeno po nje zadolženji. 2. Za-se ne smejo občinski uradniki takse pobirati, marveč pristojbine gredó v občinsko kaso. 3. Občine nimajo dolžnosti, ampak le pravico pobirati takse. Koliko gre pobirati, se vidi iz pregleda l. 1876. Načrt te postav je bil sprejet v drugem in tretjem branji in deželnemu odboru se odkaže, da prosi za to Najvišega privoljenja. — Vlada je nasvetovala postavo za povzdigo konjereje, a zbor se ni posvetoval o tem načrtu, marveč sprejel resolucijo, ki se glasi: deželnemu zboru se vidi nujna potreba, da c. k. deželska vlada v prihodnji sesiji deželnemu zboru predloži načrt postav, ki uravna stvar zaradi celakov, ki so lastnina zasebnikov, pa da tudi dotični komisiji daje besedo pri tem, kod in kje naj bi se razdelili državni celaki.

Iz deželnega zbora gornje-avstrijskega. Včeraj je bilo med drugim na vrsti tudi poročilo denarstvenega odseka o sklepu računov deželne kopeli Hall za leto 1882. Prihodkov je bilo l. 1882 50.200 gold., a stroškov 45.693 gold., tedaj je prebitka 4507 gold. Kar se je potrosilo za vir „Gusther“ (55 gld. 22 kr.) se poravná iz tistih 1500, ktere je deželni zbor privolil za poskušanje pri vrtanju. Dolga je s koncem leta na kopeli 173.000 gold. stavbenega kapitala, ako se izloči kopelj v Hall iz deželnega zaklada 394.630 gold., tako je tedaj dolga 568.380 gold. Vsega skupaj je bilo 4508 gold. več prihodkov, kakor so jih vzeli v predštev. To kaže, da se kopel povzdiguje. Deželni zbor je sprejel poročilo.

Iz deželnega zbora moravskega. Za javne ljudske in meščanske šole se bode na Moravskem potrebovalo l. 1884: za plače, nagrade 2.147.144 gold., za starostne doklade 190.663 gold., za opravilne doklade 209.128 gold., skupaj tedaj 2.546.936 gold., to je, za 74.312 gold. več kakor je bilo privoljenih za l. 1883. Od kar je bil predštev za l. 1883 določen, je deželni šolski svet dal privoljenje, da se je napravilo 23 novih jednorazrednic, 2 dvorazrednic, 1 trirazrednica, 2 štirirazrednici in 1 petirazrednica, in da se je 103 šol razširilo za 1 razred, 1 ljudska šola pa za dva razreda.

Sistemizovanih učiteljskih služeb je bila do konca junija 1883 — 4330, a umeščenih je bilo samo 3864, tedaj manjka 466 učiteljev. — Občine dajejo za učiteljske plače 1.554.042 gold. (za 75.019 gold. več kakor za 1883) za 340.643 učencev. Drugo daje dežela.

Hrvatje bodo odposlali deputacijo zaradi dvojezičnih grbov k ministru-prvosledniku in zahtevali: 1. Dvojezični grbi naj se odmah odstranijo in s starimi, na kojih je hrvaški napis, nadomesté. 2. Kraljevi komisarjat naj preneha in na njegovo mesto ustavna vlada stopi; hrvaški deželni zbor naj se takoj skliče. 3. Takoj tudi naj se prično obravnave gledé sporazumljenja. Obravnave gledé grbnega vprašanja se Hrvatje ne bodo vdeležili, dokler se ne reši zahtevanje deputacije.

Iz Budapešte, 29. septembra. Liberalna stranka je postavila v konferenci danes zvečer za prvega podpredsednika v poslaniški zbornici barona Jan. Keménya, za drugega Pavla Szontagha, za kvestorja Lavoslava Kovácsa, za poverjence Rakvoszkya, Tibada, Berseviczya, Zsilinskya in grofa Pejačevića. Udje odborom ostanejo kakor v poslednji sesiji, nadomesté se samo ti, katerih pomanjkuje.

Obravnave zastran preuredbe postav o alkoholu se bodo zopet začele med obojo vlado ob začetku prihodnjega tedna, v ta namen pojde sekcijski načelnik v ogerskem denarstvenem ministerstvu Jan. Ludwigh na Dunaj. Namesto hrvaškega ministra Bedekovića bode imenovan, kakor pravijo, poslanec državnega zbora Emerih Josipovič; za bana se imenuje grof Hedervary-Khuen.

Vnanje države.

Na **Srbskem** imajo postavo, po kateri nikdo, ki je v državni službi, pasivne volilne pravice nima.

Razni časniki donášali so vest, da je **bolgarski knez** popustil prestol in — pobegnil. Po postajah, koder se je peljal, je bilo ljudstvo jako razburjeno. Kakor se čuje, se menda več ne povrne. „Polit. Cor.“ pa iz „gotovega vira“ vé, da vse to ni nič res, da se knez Aleksander iz Sofije še ganil ni in da nima k pobegu nikakega vzroka. Premeni ustave na Bolgarskem je Ruse več osupnil, kakor sami pripoznati hočejo, vendar se ne bodo v notranje bolgarske zadeve vtikali, temveč vztrajno čakali, kaj prihodnji čas nanese.

Rusi imajo s svojimi generali večer križ. Pred dvema leti govoril je ranjki Skobeljev tako navdušeno Francozom in Slovanom v Parizu, kakor bi hotel svet zasmoditi s svojim govorom, in sedaj si časniki zopet vse prizadevajo, da bi zdravici generala Dragomirova vsak pomen odvzeli. Tu ne pomaga nikako mazilo; čegar je polno srce, to rado iz ust gré.

Na **Nemškem** je sedaj do dobrega dognano, da bode za dispens za vse ne po obstoječih postavah izučene mlade duhovne v imenu vseh škofov eulmski škof, pl. Marwitz, kot „senior“ (najstarejši) nemških škofov pri ministerstvu prosil. O dostojanstvu kakega „seniora“ se poprej ni nikdar nič slišalo. Vlada je na dan spravila to le iz tega vzroka, ker je prvi škofijski sedež na Nemškem, nadškofija v Kölnu, spraznjen, česar pa cerkev noče priznati. Sicer se je pa odstavljeno kolinski nadškof Melchers škofijskih posvetovanj o dispensovih zadevah vdeležil.

Švicarji so se obrnili do svojega zveznega zbora zaradi trdnjav, ki jih Francozi na nevtralnem savojski zemlji stavijo, naj se on s Francozi v tej zadevi sporazume. Zvezni zbor zahteval je dotičnih poročil od genevškega državnega sveta in od zveznega vojnega odredka. Švicarji se nadjajo, da se bode zvezni zbor zgradbi francoskih trdnjav na nevtralnem svetu z vso odločnostjo vprl.

Španski kralj Alfons dospel je 29. septembra ob 3½ uri popoldne v Pariz, kjer ga je predsednik Grevy z veliko množico ljudi sprejel. Čuli so se posamezni klici in žvižgi, ki se pa navzočim Karlistom pripisujejo. Redarji so več ljudi zaprli. Sicer se pa javni red ni nikakor kalil.

„Reuter Bureau“ poroča iz Simle: Nazzanila iz **Afghanistana** povedó, da so se

rodovi Ghilzays vzdignili zoper emira. V severnem delu te dežele je bila bitka, v kateri je podlegla emirova vojska 8000 mož močna. Iz Kabula in drugih krajev pošiljajo tje pomoči.

Iz **Hongkonga** vé povedati „N. J. Herald“, da je kitajska vlada 2500 redarjev najela, da vzdrži mir.

Izvirni dopisi.

Iz bohinske Bistrice, 29. sept. Spominjali se bodo bralci „Slovenčev“, kako grozna nesreča je zadela 6. avgusta l. 1881 faro bohinsko bistrsko. Tisti dan namreč okoli devete ure dopoldne porušil se je cerkveni stolp, kateri bi bil imel ravno tisti dan dodelan biti, podrl ves obok v cerkvi ter v prezgodnji grob pokopal sedem ljudi, med njimi tudi občecislana g. kaplana Janeza Jerala. Silno hud udarec bil je to za vso faro, osobito pa za vis. č. g. župnika, kateri se je vsa leta, kar je na Bistrici, trudil, da bi bili začeli zidati novo cerkev, ker je bila stara cerkev že v zelo slabem stanu in za ondotno faro veliko premajhna. Dosegel je to in cerkev se je začela zidati ter je bila že toliko dodelana, da bi bila v enem mesecu posvečena, kar se prigodi strahovita nesreča. Toda g. župnik se ni dal ostrašiti, ampak je zaupal na Boga in letošnjo spomlad začelo se je zopet zidati. Bali smo se od začetka, da se bode morala podreti cela cerkev notri do svetišča (presbiterija), ker je bilo videti, kakor da bi bili zidovji preslabi in vsled porušenega stolpa preveč pretreseni. Silno razveselil nas je toraj g. mojster Faleschini, ko je prišel lansko jesen cerkev ogledovat, in je končno izrekel, da se bode moralo podreti samo nekaj tistih zidov, ki so bili vstric stolpa; drugo pa je dosti trdno in močno zidano. To se je pokazalo tudi v spomladi, ko so jeli razkopati zid poderati, in so le z veliko težavo zamogli to storiti. Zidarji načelnik (polir) je rekel, da še pri nobenem zidanju ni videl tako velikih skal, kakor tukaj, in da je zidovje tako, kakor pri kaki trdnjavi. Ko se je podrlo, kar je bilo slabega in razkopanega zidu, začelo se je zidati 5. junija. Od začetka zidalo se je malo bolj počasi, ker je g. Faleschini zamogel dati le šest zidarjev zaradi obilnega zidarskega popravljanja, ktere ga je imel takrat v Ljubljani vsled prihoda presvitlega cesarja. 10. julija potem je poslal še 14 zidarjev in od tistega časa je zidanje hitro napredovalo. Konec avgusta je bilo dovršeno cerkveno zidovje in včerajšnji dan dokončalo se je tudi zidanje stolpa, kateri bo tudi pokrit v kakih 14 dneh. Letošnje leto bodo naredili še oboke, da se čez zimo dobro presuše, in prihodnjo spomlad bodo začeli snažiti in slikati, tako, da bo cerkev popolnoma dodelana do meseca avgusta in se bo takrat tudi lahko posvetila.

Izdelujejo se zdaj tudi že cerkveni stoli in spovednice, ktere bodo posebno lepe. Za drugo notranjo opravo bode se moralo seveda še počakati, ker manjka denarjev. In ravno, kar denarsko stran zadene, nismo v najbolj ugodnem položaji. Že takrat, ko se je zgodila nesreča, bilo je precej dolga. Ko so se potem vsled ukaza visokočastitega škofijskega ordinarijata napravila darovanja po posameznih duhovnijah, nabralo se je res nekaj tisučev, ali ti gredó zdaj že h koncu. Silno dobro delo bi storil, ko bi ta ali oni dobrotnik hotel še kaj podariti za novo cerkev.

Iz Metlike, 27. septembra. Na blagovoljno notico v „Slovenec“ št. 144 opazuje se z jednako blagovoljnostjo, da za sodnika je in mora

biti merodajen državni zakonik, in ako se bere postava od 25. julija 1871, kos XXXVII, da se vvede občni zemljeknjižni zakon, in postava od 27. aprila 1873, kos XXIV, kako postopati ali ravnati v pravadah za maloto — išče se zastonj beseda „sodnija“, marveč na mestu nje stoji „sodišče“, in te postavbe so polne „zemljeknjižnih, nadstojnih, trgovinskih, kazenskih, deželnih in okrajnih sodišč“. — G. kritik „sodišča“ naj se tedaj zarad prelube svoje „sodnije“ potegne in obrne naravnost na č. g. uradnika državnega zakonika, ki mu bo rad povedal, zakaj za ime „sodnija“ ne mara.*)

Od Velenja, 27. sept. (Drobna knjižica.) Naučno ministerstvo je letos šolam razposlalo tanjko brošurico, ktera razpravlja o načinu, kako bi si mladež zamogla pridobiti usmiljenje do ubogih živalic. — „Wie ist die Jugend für die Sache des Thierschutzes zu gewinnen“ je naslov tiskovini.

Število knjig šolskih in pripomočnih to za učitelje, to za učence raste od leta do leta, velika množina teh ima svoje začetnike tam v nemškem rajhu. Knjige, ki jih nahajamo po učiteljskih knjižnicah, kaj bi stavili, če jih ni večina doma v inozemstvu? Česar vse perijodično izhajajoči domači spisi pri učiteljstvu v religioznem in slovansko-narodnostnem oziru dovolj ne pokvarijo, ker večkrat ne smejo biti preglasni, kakor bi sicer radi bili, to storijo listi iz tujstva prihajajoči. Kolikor je dopisnik imel v roci inozemskih tiskovin, ktere berejo naši učitelji, so vse pisane v duhu protestanškem in protikatoliškem. Še celo neka med učiteljstvom zelo razširjena zbirka iz pedagoške zgodovine za posamezne predmete ima koj v prvi knjigi historijo katekizma v ljudski šoli. Skraja je pisana povsem dobro; ko je pa pisatelj došel do dobe reformacije, kakor bi odrezal, pokazuje se prirojeno sovraštvo protestanstva do katoliške Cerkve. Da tudi poročilo o drugih tvarinah, vzlasti o zgodovinskem predmetu, ni brezpristransko, pač ni treba omenjati, ker zbirka jemlje v prvi vrsti ozir na nemške šole v protestanškem rajhu.

Take in podobne književne proizvode zalibog šolske oblasti same priporočajo katoliškim učiteljem katoliških otrok. Kako je pa na pr. razupito delo Brehmovo, „Thierleben“, se vgnjezdilo po učiteljskih knjižnicah, ne bomo preiskovali. Želeti bi samo bilo, naj bi vsaj vzgojevalci, kteri so še blage volje, segali tudi po sestavkih od peresa katoliško mislečih pisateljev, naj bi vsaj poslušali oba zvona, da se tako resnica prepozna.

Tudi začetkom omenjena, samo osem lističev obsegajoča knjižica ni nastala na avstrijskem zemljišču, to je govor, ki ga je nek Topf besedil v prusko-nemškem mestu Gotha. Ta govor je „z dovoljenjem sestavitelja predelan za Avstrijo“, kakor se bere na prvi strani.

Z Dobrne, 27. septembra. Pred seboj imamo nedavno obelodanjeno „Poročilo prirodnoznanstvenega društva štajarskega za leto 1882.“ V obširni knjigi so za raznimi sestavki priobčeni tudi podatki iz vremenskega opazovanja. Kar se tiče našega kraja, to se na strani 280 in sledeči bere, da je na tukajšnjem meteorološkiškem opazovališču bilo v celem letu zabe-

leženo 120 deževnih dnevo, in sicer v zimi 14, v spomladi 25, v poletju 39, v jeseni 42; srednja višina padavine v enem dnevu je v milimetrih bila 11.21; snežilo je meseca aprila 1 dan, novembra 2, decembra 3.

Če bi koga zanimalo dalje brati, pristavimo še gledé slovenskega dela Štajara, da je v Slov.-Gradcu deževalo 111 (snežilo pa 8) dni, v Mariboru 128 (9), v Konjicah 146 (7), v Ptuj 87 (3), na Dobrni 120 (6), v Celji? (6), na Laškem 141 (9), v Brežicah 89 (7), v Radgoni 123 (8). Srednja višina izpodnebne moče ali padavine v milimetrih za eden dan dohaja za Slov.-Gradec 11.39, Maribor 9.70, Konjice 9.06, Ptuj 11.69, Dobrna 11.21, Celje?, Laško 10.37, Brežice 8.41, Radgona 7.81.

Slov.-Gradec je 409 metrov nad morjem, Maribor 247, Konjice 332, Ptuj 230, Rečica 367, Dobrna 353, Celje 241, Laško 231, Reichenberg 170, Brežice 165, Radgona 206, Gleichenberg 305, Brunnsee 247.

V znanstvenem oddelku omenjene knjige je med ostalim tudi znani ornitholog P. Hanf, Benediktinski župnik in jubilarij v Maria-Hof pri Muravi v zgornjem Štajaru, priobčil prvi del svojega spisa o tamošnjih pticah; na 102 straneh je opisanih 151 komadov; v svoji zbirki ima, kakor pravi 234 raznovrstnih ptic, vse iz njegovega domačega kraja, to je trud lastnega opazovanja tekom 49 let.

„Slovenec“ je dvakrat (in za njim „Vaterland“) poročal, da je štajarski deželni zbor pomnožil število trgov za volitve. Dotični predlog dr. Radajev bil je zavržen, toraj nobeden trg ni dobil na novo dotične pravice.

Iz Nižje-Avstrije, 26. sept. (Spomenica stoletne obstaje asila za invalide na Dunaji.) Naj mi bode še dovoljeno poročati iz vrste naših hrabrih vojakov in sicer od doma, v katerem dobé tisti junaki podstrešje in živež, kteri so bili v teku stoletja v bitvah kakor si bodi ranjeni, da so popolnoma nezmožni si med svetom svoj živež služiti.

Včeraj namreč praznoval je dom invalidov na Dunaji, v III. okraji, svojo stoletnico. Ta hiša bila je postavljena dne 25. septembra 1783 od cesarja Jožefa II. K temu bila je hiša včeraj v najlepšem kinču. Mnogovrstne cvetlice, venčiki in vojaške zastave krasili so dom blagih invalidov. Prebivalci tega zavetišča bili so ta dan čedno uniformirani. Njih poveljnik, general-major Maurer pl. Mörtelau, si je silno prizadeval prijazno sprejemati mnogovrstne goste, kteri so k tej svečanosti povabljeni bili. Ob 10. uri predpoludne podali se so hrabri junaki četa za četo v hišno kapelo, kjer je bila zbrana velika množica častnikov vpokojenega in delalnega stanu. Kapela sama bila je polna svetilnikov. Kurat, čast g. Jožef Richter, pel je slovesno sv. mašo. Po dokončani sv. maši imel je gospod govor do navzočih ter se spominjal ustanovitelja tega doma, presvitlega cesarja Jožefa II. Pri slovesni službi božji bile so med drugimi tudi navzoče visoke osebe, kakor: fmlt. baron Pakeny, poveljnik tukajšnji vitez Kaiffel, fmlt. vitez Appel, Contre-admiral vitez Pittner, kakor tudi mnogobrojni vpokojeni in aktivni častniki vsacega reda.

O 1. uri popoldne zbrali so se invalidi v prvem nadstropji k prazničnemu obedu. Dobil je vsak mož juho, goveje meso, pečenko in kozarec dobrega vina. Za častnike odločena je bila častna soba (Ehrensaal). Med možaki in častniki je bila pripravljena posebna soba za najstare vojaške, med kterimi sta podčastnika Wucherer in Kinzl, rojena leta 1792 in 1796.

Najstarejša med častniki sta gg. stotnik Franc Pichl in ritmeister Ljudevik baron Sebotendorf, rojena 1795 in 1796.

Domače novice.

(V ljubljanskem semenišči) se je šolsko leto pričelo danes 1. oktobra.

(Župnijski konkurs) je prišlo delat danes več čast. gg. duhovnikov.

(Razdelitev redov) po cesarjevem potovanji in šestoletnici odlikovanim se je skoro že dovršila. Zabo, v kterem so došli deželni vladi z Dunaja, tehtal je sedem kil.

(Preblagorodnemu g. deželnemu predsedniku baronu Winklerju in kanoniku Zamejcu) je v torek posebna deputacija občine horjulske izročila diplomu častnega občanstva.

(Na dnevnem redu prihodnje seje deželne zbornice), ki bo v sredo 3. t. m., je med drugim poročilo o volitvah velikega posestva in o volitvi v Črnomlji, pa o premembi volilnega reda za deželni zbor. Volitev g. Deva priporoča poverilni odsek potrditi.

(18. t. m., na sv. Lukeža dan), a ne 4. t. m. kakor je bilo prej naznanjeno, bodo zborovala učiteljska društva: „vdovsko učiteljsko društvo“, „slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“. Red ostane kakor sicer, ob 8. uri bode sv. maša, potem bode zborovalo najprej „vdovsko društvo“, za tem druga društva.

(Učiteljske skušnje) bodo to jesen pri c. k. spraševanjski komisiji 22. oktobra t. l. Čas za razglašanje je do 12. oktobra t. l.

(Za trgovce, ki s Trstom kupčijejo.) Kava ima jako trdne cene in sicer: Rio po 40—60 gold.; Santos po 51—64 gold.; Moca po 117—120 gold.; Portorico 95—115 gold.; Java 69—78 in Ceylon 96—140 gold. Sladkor ima vedno slabšo kupčijo, ter mu cene vedno padajo. Dobi se po 29—31 gold. Sadje. Pomaranče in limone po 5—10 gold.; rožiči 6—6½ gold.; fige v sodih po 16½ in fige v venci 14—16 gold.; mandelji 100—111 gold.; cvebe od 15—17 gold. Olju cena vedno raste. Namizno olje po 73—85 in jedilno olje po 39—44 goldinarjev. Petrolej ima vedno staro ceno po 11—11¼ gold. Domači pridelki: fižol rudeči 11¼ gold., bohinec do 12½ gold.; kokes 13½—14 gold.; mešani od 9—10 gold.; beli 10—10½ gold. Maslo od 96—101 gold. Špeh po 65—66 gold.; mast angleška po 59, ogerska 72—73 gold. Žito ima slabo kupčijo. Ruska pšenica se dobi po 10 gold. Seno po goldinarji do 1 gold. 40 kr. Vse po 100 kg.

(Pred ljubljansko porotno sodnijo) stalo je zatoženih hudodelstva tatvine več ljudi iz Kamnika, ki so za ranjeim beneficijatom Wallandom ob priliki njegove smrti od njegove zapuščine pobrali, kar je ravno komu pod roke prišlo. Izgovarjali so se, da niso vedeli, da se za duhovnikom, ki brez sorodstva umrje, ne sme kaj zapuščine, osobito prihranjenega denarja, hranilničnih knjižic itd. vzeti. Porotniki so zatožencem verjeli, da niso imeli namena krasti in so jih nekrive spoznali. Mi bi tega slučaja ne bili omenili, da bi mu ne bil ljubljanski dopisnik tržaškega „Tagblatt“ pečata spridene npravnosti na Kranjskem vdaril. Kolikor svet poznamo, in to je razun Avstro-Ogerske monarhije tudi še nekaj inostranskega in opazovali smo povsodi to obžalovanja vredno navado, da navadni ljudje za mrtvim, ki brez sorodnikov umrje, pobirajo, kar ravno dosežejo. Odločno se toraj proti trditvi zavarujemo, da

*) Prav radi Vam vstrežemo ter natisnemo zgornjo opazko, ker edinstvo v vrstnih in drugih javnih izrazih se če dalje bolj med nami pogreša. Po naših mislih bi mogli slovničarja na r. Metelko-ta bolj ozir jemati, kakor se navadno zgodi. On je marsikaj bolj globoko in temeljito premislil, kakor marsikdo dandanašnji verjame. Vredn.

je to le na Kranjskem mogoče, in bi gospodu dopisniku prav resnobno svetovali, naj poprej nekaj let za potno palico prime in se po svetu ozre, predno se zopet našo domovino grditi podstopi. — Če bode pa s tem oprostjenjem npravno čutilo poojstreno, ne vemo — skoraj bi dvomili. Sicer pa nam to dalje ne gré pre-sejoevati.

(Popravek.) V 147. številki „Slovenca“ med „duhovskimi spremembami lavantinske škofije“ se ima glasiti: župnik v Slivnici je postal č. g. Trunk, ne „Trnak“.

✎ Današnja številka se je mnogim, do zdaj ne še naročnim znanim rodoljubom na ogled in v prijazen ozir poslala.

Razne reči.

— Več kot 200 prošenj vložilo se je pri trgovinskem ministerstvu za službe nadzornikov po tovarnah, in dvorni svetovalec Migerka jih pregleduje. Služba bo dobra in kakor se bere, bo 200 gold. na mesec plače dajala.

— Slavnega admirala Tegetthoffa mater pokopali so 28. t. m. v Gradcu. Pogreba se je vdeležilo na sto in sto ljudi.

— Na Českem že dolgo let niso toliko sadja imeli, kakor ravno letos, in kupčija z njim je tako živahna, da železnice in ladje komaj zadostujejo. Vsled tega obilnega blagoslova božjega so pri zlahtnem sadji cene jako padle. Tako velja n. pr. 100 kg. cesaric (Kaiserbirn) le 2 gold. 50 kr; lansko leto so jih po 12 do 14 gold. plačevali. Najboljša jabelka kosmači (Lederäpfel) plačujejo se po 1 gold. 30 kr. do 1 gold. 50 kr.

— General oo. Jezuitov o. Beks je že 88 let star, ter ga zbog te visoke starosti služba zmaguje. Izvolili so mu zatoraj pomočnika, ki se bo „generalov vikar“ imenoval. Ime se bode še le potem razglasilo, ko ga sv. oče potrdijo, in bo imel tudi pravico po smrti sedanjega generala sam general postati. „Vaterland“ od 30. septembra naznanja pa tudi že ime. Je to o. Anderledy, bivši provincijal za nemške in sosednje dežele (Belgijo, Nemško, Holandijo in Avstrijo). To je drugi slučaj v zgodovini Jezuitov, da so izvolili general-vikarja s pravico nasledništva.

— † Adolf baron Brenner je 22. t. m. umrl. Ranji je bil kot cesarski poslanec na raznih dvorih, cesarju jako priljubljena in zaupna oseba. R. I. P.

— Treščilo je 23. sept. t. l. v Vajda-Hunyadu v cerkev, ravno ko sta mlada zakonska stala pred oltarjem in si večno zvestoba obljubovala. Pričujoči so se toliko več prestrašili, ker je strela šest možkih nekoliko, devet deklic pa prav občutljivo poškodovala.

— Iz Meheln (Belgijsko) se poroča, da je nadškof kardinal Dechamps umrl.

— Otok Ischija pri Neapolji je jako nesrečen kraj. Ni zadosti, da so se meseca tri mesta razsula, temveč je vrh tega v Casamiccioli zdaj še vročinska bolezen nastala.

— V Casamicciola se je legar prikazal. Od petih obolelih je umrl jeden. Bolniki so v posebni barki.

— V Bombaju in Madrasu v iztočni Indiji gledali so nekaj dni zapored zeleno solnce, kar vražarstvu jako vdane Indijance ni malo prestrašilo. Solnce je v resnici nekaj dni popolnoma zeleno svetilo. Učenjaki so se jeli s tem vprašanjem baviti in so izumili, da so zeleno barvo mnogi oblaki žveplenih soparjev provzročili, ki so se iz velikanskih ognjenikov poslednje dni meseca avgusta na otoku Java dvigali.

— Koliko je brzjava napeljanega? Na Nemškem imajo brzjavne žice 260.636 kilometrov, od teh 37.604 pod zemljo. Na Ruskem 223.538, od teh 250 pod zemljo; na Francoskem 211.607 (11.656 podzemeljske) in na Laškem 89.150 kilometrov. Na Nemškem ima že vsakih 4388 prebivalcev svojo telegra-

fično postajo, na Francoskem 6442 in pri nas v Avstriji pa 8534. Še bolj zanemarjeni so Rusi, kajti tamkaj se še le na vsakih 27.091 ljudi po jeden brzjavni urad nahaja. Kakor svoje dni milo (žajfa), tako je dandanes telegraf za duševni razvitek narodov merodajen.

Vabilo na naročbo.

Vljudno vabimo vse p. i. dosedanje naročnike, katerim s tem mesecom naročba poteče, da jo blagovoljno o pravem času ponové, da zamoremo list vsakemu redno pošiljati, in da nam pridobé še novih naročnikov.

„Slovenec“ pri opravištvu prejeman veljá:

Za celo leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ en mesec	1 „ 10 „

Po pošti prejeman pa veljá:

Za celo leto	15 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ en mesec	1 „ 40 „

V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gld. več na leto.

Vredništvo in založništvo.

Zahvala in vabilo.

Odhajajoč iz Dolenje vasi v Št. Vid si štejem v dolžnost dolenjevaškim gospodom, ki so me spremljevali, in ondotni požarni brambi javno zahvalo izreči za prijazni odhod, katerega so mi napravili. — Ker pa bodem v nedeljo sv. Rožnega venca v Št. Vidu slovesno vmeščen, vljudno vabim k tej slovesnosti prečastite sosednje gg. duhovnike in prijatelje, katerih mi ne bo mogoče v teku tedna osebno vabiti.

Št. Vid pri Zatičini dne 2. oktobra 1883.

Štef. Jaklič, župnik.

Telegrami „Slovenca“.

Logatec, 30. sept. Občinski odbor doljno-logaški je v današnji seji enoglasno za svoje častne občane volil gospode: Andreja barona Winklerja, c. k. deželnega predsednika; Gustava grofa Thurn-Valsassina, dež. glavarja; Ivana Mahkota, c. k. okrajnega glavarja logaškega, in Mulley-a, župana.

Pešt, 30. sept. Cesarsko svojeročno pismo poslovi ministra Bedekovića po njegovi prošnji z izrazom popolne zadovoljnosti od posla njegovega.

Pariz, 30. sept. Pri neprijetnih dogodbah o prihodu kralja španjskega niso prijeli in zaprli nikogar. Skoro vsi časniki izražajo svoje obžalovanje zavoljo demonstracij. Nekteri so svetovali kralju, naj kar odpotuje; pa tega ni maral ter rekel, da že dobro ve, od kod prihajajo sovražne demonstracije: namreč ne od pariškega prebivalstva, ampak od nekterih zapeljanih.

Pariz, 1. okt. Predsednik Grevy obiskal je popoldne španjskega kralja, podal mu izgovore zarad izjave v imenu Francoske, ki se ne sme zameniti s provzročilci sovražnih nagajanj. Pri obedu, katerega so vdeležili se skoro vsi ministri, imel je minister Grevy španjski red. Kralj, Grevy in Ferry so pogovarjali se dalje časa, Grevy je prosil kralja, da bi ostal še en dan. Španjski kralj odpotoval je ob 8³/₄ uri zjutraj, pripetilo se vmes ni nič.

Madrid, 1. okt. Ministerski svet posvetuje se o pariških dogodbah. Vsi časniki izražajo hudo razdraženost, očitajo francoskim uradom, da niso zadosti policijskih ukrepov napravili. „Correspondencia“ meni, da bo Španjska poslala do Francoske protestno pismo ter zahtevala kaznovanje tistih, ki so to zakrivali. Francosko poslaništvo stražijo žandarji, da bi se nasprotna manifestacija (izjava) zabranila.

Dunajska borza.

29. septembra.

Papirna renta po 100 gld.	78 gl. 25 kr.
Sreberna	78 „ 70 „
4 % avstr. zlata renta, davka prosta	100 „ — „
Papirna renta, davka prosta	92 „ 85 „
Ogerska zlata renta 6 %	119 „ 10 „
„ „ 4 %	87 „ — „
„ papirna renta 5 %	85 „ 85 „
Kreditne akeije	160 gld. 291 „ — „
Akeije anglo-avstr. banke 120 gld.	107 „ 50 „
„ avstr.-ogerske banke	839 „ — „
„ Länderbanke	105 „ — „
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu	638 „ — „
„ državne železnice	317 „ 60 „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	226 „ 50 „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	103 „ 25 „
„ Ferdinandove sev.	105 „ — „
4 % državne srečke iz l. 1854 250 gl.	120 „ — „
4 % „ „ 1860 500 „	132 „ 25 „
Državne srečke iz l. 1864 100 „	167 „ — „
„ „ 1864 50 „	166 „ 75 „
Kreditne srečke	100 „ 168 „ — „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 19 „ 50 „
5 % štajerske zemljišč. odvez. obligae.	104 „ — „
London	119 „ 85 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 69 „
Francoski napoleond.	9 „ 51 ¹ / ₂ „
Nemške marke	58 „ 65 „

Prečastiti duhovščini in drugim potujočim

skozi Rudolfovo (Novomesto)

priporoča podpisana svojo znano gostilno v Rudolfovem. Za dobro postrežbo, okusno jed in zdravo pijačo, kakor tudi za snažna prenočišča po jako nizki ceni bo skrbela

Rozalija Bruner.

Breviarium Romanum

4 vol. mala 8°. 1879,

(3) založil

Miroslav Pustet v Reznem.

Vsako polo tega brevirja pregledala in potrdila je pred tiskom S. Rituum Congregatio v Rimu; oziralo se je kolikor mogoče na posebno zložnost molivea; glavni deli in odlični prazniki brevirja so po priljubljenem dunajskem strokovnjaku gospodu prof. Kleinu najspodobnejše ilustrirani s krasnimi izvrnimi podobami in sicer: **Pars Hiemalis** z 9, **Pars Vernalis** s 15, **Pars Aestivalis** z 10 in **Pars Autumnalis** s 7 podobami.

Neprecenljiva prednost novega brevirja je gotovo njegova popolnost in pravilnost; mnogo v dosedaj izšlih izdajah nepopravljenih pogrškov in pomanjkljivosti odstranilo se je najskrbeljivejše.

Ta v štirih vezkih izdani, različno vezani breviri, ki se vsled svoje trdnosti in ličnosti ne boji nobene kritike, prodaja podpisana bukvarna gledé na kakovost vezanja po sledečih cenah: 18 gld. 50 kr., 21 gld., 23 gld., 24 gld., 26 gld. itd.

Posamezne pole zahtevajočim radi pošljemo na ogled.

Katoliška bukvarna v Ljubljani.

Tisk „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani.